

Alg. 4

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w etacie technicznym Wydziału krajowego posady inżyniera architektury i posady inżyniera mechanika.

Wysoki Sejmie!

Sprawa utworzenia posady inżyniera dla spraw budowlanych w Wydziale krajowym była już kilkakrotnie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu.

Przedkładając w roku 1892 Wysokiemu Sejmowi wnioski w sprawie reorganizacji oddziału techniczno-drogowego, proponował Wydział krajowy utworzenie prowizorycznego organu technicznego dla spraw w zakres budownictwa wchodzących i wyznaczenie na ten cel kredytu w kwocie 10.000 koron.

Wysoki Sejm uchwałą z 1. kwietnia 1892 przyjął z małymi zmianami projektowany etat służby techniczno-drogowej, co do utworzenia jednak fachowego organu dla budownictwa podzielił zapatrywanie komisji drogowej, która nie uważając wówczas utworzenia tego organu za konieczne, a nadto licząc się z trudnem położeniem finansowem kraju, powstrzymała się z wnioskiem utworzenia tego organu.

Wydział krajowy, licząc się ze stanowiskiem, zajętem w tej sprawie przez Wysoki Sejm, wstrzymał się w następnych latach z ponowieniem swego dawnego wniosku, sprawa jednak wróciła pod obrady Wysokiego Sejmu z inicjatywy interesowanych kół fachowych, a mianowicie wskutek petycji Towarzystwa politechnicznego we Lwowie, wniesionych w latach 1896 i 1897. Na skutek tych petycji Wysoki Sejm uchwałami z 8. lutego 1896 i 12. lutego 1897 polecił Wydziałowi krajowemu przeprowadzić w tej sprawie badania i przedłożyć ewentualne wnioski.

Wydział krajowy podjął badania w kierunkach przez Towarzystwo politechniczne w petycyach wskazanych, a z przeprowadzonych badań nabrał przekonania, że przed zaprojektowaniem stałej organizacji krajowej służby budowniczej należałoby wypróbować, czy i o ile wobec rozwiniętego w budownictwie specjalizmu stały organ fachowy tym różnorodnym potrzebom i wymaganiom, jakie nowoczesna technika stawia, sprosta i ostateczne załatwienie sprawy oprzeć na wynikach doświadczeniem nabytych.

Wychodząc z tego zapatrywania, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w r. 1900 wniosek o upoważnienie go do powierzenia prowizorycznie p. Adolfowi Kamienobrodzkiemu obowiązków architektury Wydziału krajowego i do zawarcia z nim odnośnej umowy. Wysoki Sejm sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości przyjął i uchwałą z dnia 8. lipca 1901 upoważnił go do zawarcia z p. Kamienobrodzkim umowy.

Na mocy tego upoważnienia zawarł Wydział krajowy z p. Kamienobrodzkim, który faktycznie od r. 1899 obowiązki architektury Wydziału krajowego już pełnił, umowę, i na podstawie tej umowy p. Kamienobrodzki obowiązki architektury Wydziału krajowego do dzisiaj pełni.

Przy współudziale angażowanych w miarę potrzeby czasowo sił pomocniczych nał p. Kamienobrodzki od r. 1899 następujące ważniejsze roboty:

Dla Departamentu I: plany i budowa dworu w Rudzie, dozór i odbiór budowy dworu w Łoszańowie, dozór i odbiór budowy młyna w Czartoryi, plany i wykonanie budowy kościoła w Myszkowicach, odbiór budowy gorzelnii w Baworowie, rekonstrukcye, adaptacye lub kolaudacye budynków w Kłodzienku, Kuźminie, Łuce, Szypowcach itd., lustracja budowli miejskich i powiatowych w Samborze, Turce, Nowym Sączu, Jaworowie i Żywcu.

Dla Departamentu II: projektowanie i budowa szkół przemysłowych w Stanisławowie, Kalwaryi, Sulkowicach, Grybowie i Rudkach, projekt stacji naftowo-ceramicznej przy politechnice we Lwowie, projektowanie 2 domów mieszkalnych w Drohowyżu.

Dla Departamentu III: w Dublanach projektowanie i budowa internatu (rozszerzenie), dwóch domów mieszkalnych dla profesorów, projektowanie niższej szkoły rolniczej, domu folwarcznego, mleczarni, rekonstrukcya budynków folwarcznych i mieszkalnych;

w Czernichowie: rozszerzenie budynków zakładowych, rekonstrukcya budynków folwarcznych, nowy dom mieszkalny dla profesorów, rozszerzenie parku, konserwacja wszystkich budynków;

w Zaleszczykach: projektowanie i budowa zakładu sadowniczego, rozszerzenie fabryki przeróbek owoców;

w Suchođole: nkończenie budowy budynku szkolnego;

w Rzeszowie: budowa szkoły mleczarskiej.

Rekonstrukcya lub odbiór budynków szkolnych w Bereźnicy, Jagielnicy, Kobiernicach, Miłocinie.

Dla Departamentu V: projekt, budowa zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, projekt zakładu dla obłąkanych w Krystynopolu, projekta i budowa szpitali w Samborze, Kołomyi, Zaleszczykach, Złoczowie, N. Sączu, Białej, Kossowie, Nadwórnie, rozszerzenie lub budowa nowych budynków przy szpitalach w Stryju, Sanoku, Husiatynie, Tarnowie, Krośnie, Jaśle, Brzeżanach, Żywcu, Stanisławowie; liczne adaptacye w szpitalach krajowych we Lwowie i Krakowie i prowincjonalnych, projekt kliniki płóźniczej w Krakowie, kolaudacja budynków powiatowych w Tarnobrzegu, Bóbrce, Horodence, Dolinie, Śniatynie, Czortkowie.

Dla Departamentu VI: konserwacja gmachu sejmowego i żandarmeryi we Lwowie a wreszcie projekt i budowa nowego skrzydła gmachu sejmowego.

Wszystkie te roboty, jakkolwiek bardzo liczne, a do tego tak różnorodne i rozrzucone po całym kraju, wykonane zostały zupełnie dobrze i z korzyścią dla funduszu krajowego. W najbliższej zaś przyszłości projektowane są wielkie bardzo roboty, t. j. zakład dla obłąkanych w Kobierzynie, trzy kliniki we Lwowie, szpitale w Białej i Nadwórnie, dobudowa pawilonów przy szpitalach w Stryju i Stanisławowie, zakład dla nieletnich przestępców w Przedzielnicy.

To ośmiolateńne doświadczenie ostatecznie przekonało, że wobec nawału prac w zakresie budownictwa wchodzących utworzenie stałego fachowego organu dla spraw budowlanych jest wskazane i że p. Kamienobrodzki wszystkim wymaganiom na stanowisku architektki Wydziału krajowego w pełnej mierze odpowiada. Skoro zaś posada inżyniera architektki jest potrzebną, przeto niema słusznego powodu odmawiania jej charakteru stałego i utrzymywania nadal w stanie prowizorycznego kontraktowego stosunku służbowego, tem więcej, że architekt Wydziału jako organ władzy powinien być częścią urzędu, a nie stać poza gronem urzędników i być pozbawionym powagi urzędowej, i że należy mu przez nadanie charakteru stałego urzędnika krajowego nadać potrzebną wobec stron powagę, a zarazem postawić w ściślejszej zawisłości od władzy, której jest organem.

Opierając się na powyższym wywodzie, Wydział krajowy przedstawia poniżej Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie posady inżyniera architektki z poborami i prawami inżyniera I. klasy w VIII. randze urzędników krajowych.

Ze sprawą utworzenia posady architektki stoi w związku sprawa utworzenia przy Wydziale krajowym posady inżyniera mechanika, przeważna bowiem część wymienionych wyżej zakładów posiada urządzenia mechaniczne, dla których utworzenie stałego organu fachowego uważa Wydział krajowy za konieczne.

I w tej sprawie kierował się Wydział krajowy zasadą, że przed powzięciem ostatecznej decyzji należy wypróbować, czy i o ile wobec szybkich postępów nowoczesnej w tym kierunku techniki stały organ fachowy wymaganiom jej sprostą, a ostateczne wnioski oprzeć na wynikach doświadczenia.

W tym celu powierzył Wydział krajowy kierownictwo spraw, w działy mechaniki wchodzących, p. Kazimierzowi Kaczanowskiemu, czasowemu inżynierowi krajowego biura kolejowego, posiadającemu fachowe wykształcenie inżyniera mechanika, a który od roku 1898 zajęty był jako konstruktor urządzeń dla kolei lokalnych, dalej jako komisarz odbiorczy w fabrykach, dostarczających materiały nawierzehni, urządzenia mechaniczne i konstrukcje mostowe żelazne dla tych kolei, nadzorując wyrób i przeprowadzając próby dostarczonych materiałów, jako też montowanie konstrukcji żelaznych. Ponieważ p. Kaczanowski z poruczonych mu czynności wywiązał się dobrze i ze znajomością fachową przedmiotu, porucił mu Wydział krajowy w roku 1905 kierownictwo nad urządzeniem mechanicznym budujących się wówczas pawilonów zakładu kulkowskiego. I na tem stanowisku potwierdził p. Kaczanowski, że wiedzą fachową i doświadczeniem zadaniom inżyniera mechanika w pełnej mierze sprostać potrafi.

Zadania te obejmują wybór systemu urządzenia, odpowiadającego najlepiej celowi, dla którego ma być zaprowadzonym, sporządzenie zdjęć i planów budynków, przeznaczonych dla tych urządzeń, wykonanie projektów i kosztorysów, rozpisanie ofert na dostawę, wydanie opinii o wniesionych ofertach pod względem technicznym i cyfrowym cen, sformułowanie kontraktu, kontrola nad wykonaniem i montowaniem urządzeń, przeprowadzenie prób tak poszczególnych maszyn, jak i całych urządzeń, odbiór od przedsiębiorców urządzeń i zarządzenie ich kolaudacyi, a wreszcie załatwianie wypłat i rachunków z przedsiębiorcami w myśl warunków kontraktu. Jak z powyższego widać, zadania są liczne i wymagają fachowej wiedzy i doświadczenia.

Argumenta przytoczone przez Wydział krajowy na uzasadnienie potrzeby utworzenia stałej posady architektki przemawiają w równej mierze za utworzeniem posady inżyniera mechanika, Wydział krajowy ponownie ich przeto nie powtarza, podnosi tylko z nasiskiem, że dział ten szczególnie wymaga prócz uzdolnienia i doświadczenia fachowego, nadto pełnego zaufania do osoby, której ma być powierzony, i poczucia odpowiedzialności, jakiej można wymagać tylko od urzędnika ścisłym stosunkiem z władzą związanego.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje niniejsze sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.

II. Sejm ustanawia w etacie technicznym Wydziału krajowego:

- 1) posadę inżyniera architektki w VIII. randze urzędników Wydziału krajowego z poborami i prawami określonymi uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 16. marca 1907;
- 2) posadę inżyniera mechanika w IX. randze urzędników Wydziału krajowego z poborami i prawami określonymi powyższą uchwałą.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału kraj.

